

повірити в те, що небезпека минула, що вони врятовані, було складно – не покидала думка, що все це провакація, постановка, щоб виявити «нациків» з-поміж тих, які виїжджали з окупації. І тільки коли прозвучала українська мова, коли їх почали розпитувати про пережите, тоді прийшло розуміння, що перед ними свої, а не перевдягнений ворог [1].

Такі факти свідчать про слушність думки М. Дочинця, що «Українська мова – це бронезилет нації» [5]. Коли ворог прослуховує телефонні розмови, то йому не потрібні жодні зусилля, щоб зрозуміти, про що розмовляють російськомовні громадяни України, і, навпаки, щоб збагнути українськомовних, треба залучити перекладача.

Тема ролі мови як оригінального коду нації в умовах війни актуальна, мова стає оберегом – захищає від витоку інформації, рятує життя, наближає перемогу. Ця тема потребує ретельного аналізу та подальших досліджень.

Література

1. Застрелив десять, а далі не рахував»: дівчинка вирвалася з Маріуполя та розповіла про «фільтрацію». URL: <http://youtu.be/tjQНабРНqYE> (дата звернення: 12.05.2022).
2. Портніков В. Пугінський режим – це абсолютна загроза. Людство або розуміє це, або зникає. Львівський портал. 3 квітня 2022. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2022/04/03/vitalij-portnykov-putinskij-r> (дата звернення: 12.05.2022).
3. Портніков В., Савенцов С. URL: <https://www.facebook.com/100040882220625/posts/847190039987062> (дата звернення: 12.05.2022).
4. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bizhentsi-nastroi-ta-otsinky> (дата звернення: 12.05.2022).
5. Центр вільного спілкування «Діалог» Товариства «Знання» України. URL: <https://ms-my.facebook.com/groups/permalink> (дата звернення: 12.05.2022).

ЖУКОВСЬКА Галина

канд. філол. наук, доцент, м. Київ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА: ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ

Проблема впливу сучасних глобалізаційних процесів на будь-яку національну літературу, а якщо ширше, то проблема глобалізація й культура – складне питання, яке вимагає всебічного вивчення й обговорення. Неоднозначність впливу процесів глобалізації на культуру засвідчена й декларацією ЮНЕСКО, у якій сказано, що «швидкий розвиток нових інформаційних та комунікаційних технологій, хоча і представляє виклик для культурної різноманітності, водночас створює умови для нового діалогу між культурами та цивілізаціями» [ЮНЕСКО: 1].

Висновки українських науковців з приводу цивілізаційних викликів для української культури (літератури) також свідчать про дискусійність обговорюваної теми. Узагальнивши їх, можна констатувати в українському

літературознавчому просторі дві протилежні думки щодо проблем функціонування літератури в умовах глобалізації.

Прихильником першої думки є М. Жулинський, який, зокрема, зауважує агресивність глобалізаційних впливів щодо національних культур. Простеживши специфіку міжкультурної взаємодії, спричинені нею процеси інтеграції та асиміляції, вчений наголошує на тому, що «глобалізація, мов космічна «чорна діра», втягує народи і культури у всесвітній комунікаційний «котел». З одного боку, цей процес глобальної комунікації сприяє розповсюдженню культур, інтенсивному культурному діалогові, з іншого – задіює механізми культурної уніфікації, стираючи національний образ із цивілізаційної матриці» [Жулинський: 88].

Друга думка базується на баченні глобалізаційних впливів як цілком позитивних для літератури. Зокрема, Л. Грицик з цього приводу зауважує, що не слід боятися «уніфікації та інтеграції літератур», бо, на думку дослідниці, «історія вже довела непродуктивність усіх спроб уніфікувати культуру» [Грицик: 1]. Авторка стверджує, що «процес культурного діалогу, взаємного збагачення», який лежить в основі глобалізації «є ідеальною формулою буття української літератури й української культури, формулою буття будь-якої національної культури. Це є і процес збереження ідентичності української літератури й оновлення її через європейські коди» [Грицик: 1]. Глобалізація вимагає «необхідного пошуку нових форм взаємодії культур, продуктивних форм взаємопізнання літератур й налагодження діалогу» [Грицик: 1].

Можна прийняти обидві точки зору, але слід пам'ятати, що «інтеграція можлива лише на основі діалогу повноцінних суб'єктів» [Грицик: 1], а статус сучасної української літератури як постколоніальної [Гундорова: 12], або ще трагічніший, за визначенням В. Моренця, як постгеноцидної [Моренець: 81], в умовах сучасного жорстокого геноциду українців внаслідок війни, яку розв'язала росія проти України, прагнучи задовільнити свої неокolonізаторські та імперські амбіції, промовистий приклад того, що українська література, попри визнання на Заході окремих сучасних українських письменників, як-от Ю. Андруховича, М. Матіос, О. Забужко, С. Жадана та ін., поки, на жаль, не може бути рівноправним, а отже, повноцінним! суб'єктом у світовій культурній (літературній) взаємодії.

Сучасне глобалізаційне середовище сприяє поширенню культури консюмеризму. У ситуації, коли специфіка глобальних перетворень зорієнтована, перш за все, на забезпечення матеріальних благ, у кращому випадку продукуються твори масової літератури, які тривіальними сюжетами, образами, стилістикою і под. заграють з масовим читачем, у гіршому – інтерес до книг взагалі зникає. Така ситуація для літератури є вкрай загрозливою.

Тому важливою проблемою для сучасної української літератури є її входження у світову спільноту художньо якісними текстами, які зацікавлять іншомовну аудиторію не повторами уже сказаного або запозиченими й відомими для західного читача прийомами й способами, а оригінальним художнім світом, який зберігає свою самобутність і національну ідентичність.

Очевидно, що в матриці автор – видавець – читач – перекладач – продакт-менеджер важлива кожна ланка, а їхнє функціонування в глобальному світі – окрема тема розмови, що потребує уваги. Плідна взаємодія цих складових визначає стан і особливості входження в світові процеси культурного діалогу й взаємного збагачення, є запорукою перетворення української літератури на повноцінний суб'єкт у сучасному глобалізаційному світі.

Література

1. Грицик Л. В. Українська література як самодостатня реальність. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/2270594.html>
2. Гундорова Т.І. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 263 с.
3. Жулинський М. Кому довірити облаштування справедливої держави? Національна еліта – духовний щит на порозі глобалізації. *Нація. Культура. Література*. Київ: Наукова думка, 2010. С. 78 – 90.4. Загальна декларація ЮНЕСКО про культурне розмаїття. URL https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/cultural_diversity.shtml
5. Моренець В.П. Голос у пустелі. *Слово і час*. 2006. № 4. С. 80–83.

ЗАГНІТКО **Анатолій**

д-р. філол. н, проф., чл.-кор. НАН України, м. Вінниця

РОГОВА **Марина**

аспірантка, м. Вінниця

СТРАТЕГІЇ ЛОКАЛЬНОЇ КОГЕРЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПОЛІТИКА: ТЕХНОЛОГІЯ АКТУАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕРВНОСТІ

Сучасний політичний дискурс є нерівнорядним, текстові результати якого співвідносні з тими ситуаціями спілкування, що безпосередньо пов'язані з політичної сферою життєдіяльності та життєспроможності суспільства. Політичний дискурс постає одним із різновидів інституційності, а його комунікативні реалізації скорельовані в адресантно-змістово-адресатному статусі. Політичним дискурсом постає в тому разі, коли будь-який компонент із тріади співвідносний із політикою, а його межі визначені серединним компонентом тріади. Останній охоплює: 1) політичну ідеологію (ідеї, концепції, напрями); 2) політичну систему (автократія, демократія, теократія, тоталітаризм та ін.); 3) сферу політичної діяльності (зовнішня і/чи внутрішня; економічна, національна, правова і т. ін.); 4) політичні процеси ↔ дії ↔ стани; 5) політичні суб'єкти (державна влада, партії, виборча система, силова структура, ідеологічні інститути і под.); 6) макро- та мікросоціумні групи (гендерно зорієнтовані, фахово мотивовані, генеративно усталені, релігійно упорядковані, етнічно визначені та ін.), найпоширеніше репрезентуючись у мовленнєвій діяльності політика.

У лінгвістичних теоріях існує низка класифікацій комунікативних стратегій, з-поміж яких актуальним постає їх диференціювання з оперттям на особливості процесів породження й розуміння дискурсу та його результатів, обґрунтоване Т. ван Дейком і В. Кінчом із розмежуванням комунікативних стратегій: